

ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІЇ “СОБІВАРТІСТЬ”

В Україні в ринкових умовах господарювання виникла необхідність в розкритті змісту нової ролі собівартості в господарському механізмі, що формується. Для розуміння і більш ефективного використання собівартості як одного з важливих економічних показників необхідно виявити її сутність і дослідити собівартість як категорію.

За своєю економічною природою собівартість відображає поточні витрати на виробництво і реалізацію продукту, а тому зниження її має велике значення для підвищення ефективності суспільного виробництва.

Трактуючи собівартість як витрати підприємства, економісти відповідним чином визначають сутність і характер собівартості, місце і роль цієї категорії в системі економічних відносин. Донедавна найбільш поширеним було дуалістичне тлумачення сутності “собівартість”, згідно з яким собівартість розглядали як відокремлену частину вартості продукту, яка в процесі обігу повинна повертатись підприємству для відшкодування його витрат або модифіковану форму виробництва [1, с.467]. Слід зазначити, що незважаючи на справедливість даної позиції, вона методологічно необґрунтована і не отримала широкого визнання.

Як відомо, вартість і собівартість складають діалектичну єдність цілого і частини: без собівартості немає вартості, і навпаки, коли суспільне виробництво не створює товари (вартості), відсутні і поняття собівартість. Вартість відображає відносини між виробниками і споживачами товару, а собівартість – головним чином між його виробниками. Вартість товару, виражену в ціні, оплачує споживач, собівартість покривається виробниками із виручки від реалізації продукції. Тому, якщо товар не проданий, то затрачена на нього праця не реалізується як вартість, проте виготовлена продукція має собівартість. “Собівартість, таким чином, – як пишуть Г.М.Клишко, В.П.Нестеренко, – як економічна категорія відображає відносини, що складаються між суспільством в цілому і конкретним виробником з приводу відособлення витрат підприємства” [2, с.238].

Найбільш точне визначення собівартості, на нашу думку, дав

В.Пархоменко: “Собівартість продукції (робіт, послуг) – це вартісне вираження витрат, пов’язаних з використанням у технічному процесі виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентаря, трудових і фінансових ресурсів, а також інших витрат на виробництво і збут готової продукції, включаючи встановлені державою як обов’язкові відрахування, податки і платежі” [3, с.2].

Таким чином, проведений нами аналіз різних трактувань економічної сутності собівартості дає можливість виділити найбільш суттєві сторони, які характеризують її зміст: собівартість є економічна категорія: це перетворена частина витрат виробництва; собівартість – складова частина вартості; вона відображає витрати на виробниче споживання і випуск продукції; собівартість відображає процес простого відтворення.

Підсумовуючи зазначене вище, ми вважаємо, що собівартість – це об’єктивна економічна категорія, яка існує у перетвореній формі суспільних витрат виробництва, як відокремлена частина вартості продукції і відображає виробничі відносини з приводу використання ресурсів підприємства у грошовому виразі для здійснення процесів виробничого споживання, випуску і реалізації продукції з наступним їх відшкодуванням для цілей простого і частини розширеного відтворення.

Література:

1. Политическая экономия социализма – теоретическая основа экономической политики КПСС: Курс лекций / Под ред. Л.И.Абалкина; Редкол.: А.Е.Булатов и др. – М.: Мысль, 1986. – 603 с.
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Під ред. Г.Н.Климка, В.П.Нестеренка. – К.: Вища школа, 1994. – 559 с.
3. Пархоменко В. Собівартість і фінансові результати у податковому законодавстві // Бухгалтерський облік і аудит. - 1996. – №4. – С. 2-6.

**МАТЕРІАЛИ
ЧЕТВЕРТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

НАУКА І ОСВІТА'2001

**ДНІПРОПЕТРОВСЬК -
ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬК -
ХАРКІВ -ЧЕРКАСИ - ЖИТОМИР
(01-15 лютого 2001 р.)**

ТОМ 3

Економічні науки

**Тези доповідей четвертої міжнародної конференції
“Наука і освіта ‘2001”.** Том 3. Економічні науки. -
Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. - 48 с.

У збірнику містяться матеріали четвертої міжнародної конференції “Наука і освіта ‘2001”.

© Колектив авторів, 2001

© Наука і освіта, 2001

Волошанюк Н.В. Проблеми та можливість активізації процесу реструктуризації підприємств регіону	3
Заболотников Ю.А. Приближенный способ идентификации границы производственно-финансовых возможностей	5
Зайцева І.О. Про деякі аспекти щодо організації розроблення регіональної програми інформатизації	7
Зайцева К.В. Трудовая занятость населения: управление, государственное регулирование	9
Ізмайлова Н.В. Державна підтримка фінансової санації підприємств гірничо-металургійного комплексу	10
Кальцев В.Ф. Проблема обоснования повышения качества промышленной продукции в условиях рыночной экономики	12
Каплун О.А., Тріль С.Р., Яцишин С.Р. Еволюційні аспекти трактування категорії "собівартість"	14
Карасьова З.М. Застава як засіб забезпечення виконання зобов'язань при кредитуванні	16
Карімов Г.І. Інформатизація управління матеріальними ресурсами виробничих систем	18
Коваль Л.А. Оцінка конкурентоздатності персоналу як важель активізації інноваційної праці	20
Колєно І.В. Місце, і роль малого підприємництва у національній економіці	22
Колесник В.И. Об одном из внутренних факторов роста производства	24
Копитова І.В. Методологія формування системи критеріїв оцінки ефективності управління виробництвом	26
Король Г.А., Игнашкина Т.Б., Черновол Ю.Т. Уточнение классификации предприятий коммунального хозяйства Украины	28
Корольська Н.Я. Управління прибутком підприємства через підвищення ефективності виробництва за рахунок управління ресурсами підприємства	30
Косинский Р.А. Прогнозирование денежных потоков предприятия на основе бюджета денежных средств	32
Котляренко Е.Н. Совершенствование экономической функции налогов... ..	34
Кравченко Т.О. Доцільність та проблеми функціонування спрощеної системи оподаткування	36
Кретинина Л.В. Исторические тенденции управления украинским государством: от всеобщего огосударствления к государственному регулированию	38
Кривошеева А.А. Влияние потерь рудного сырья на себестоимость продукции горно-обогатительных комбинатов	40
Крушельницька О.В., Мельничук Л.С. Економічна культура населення – важливий фактор розвитку економіки	43
Кушнір Л.Л., Кушнір Л.М. До питання про задачі і напрями регіональних досліджень в Україні	45